

Концерт

Озган мейкинда Квасхатагану Куптурте дворенинде РФ-ни сыйлык артисти Еденланы Альбертни 50-жылылык юбилейине аталган концерт болгонды. Анга Москвадан, Кырарачайдан, Нальчикден келген кынокка-ла да кыташканды. Кыраучу у эртден бери кермй турган сойгон жырычына бек жарык тобогенди.

Концертни бардыргынал Сазайланы Илияс бла Кулбайланы Белла Кыбарбаты-Малкларны, Кырарачай-Черкени да халкы поэты Зумакуланы Таниялыны, КМР-ни культурасыны сыйлы кулдукчусу Улабашаны Азорну эм юбиляр Еденланы Альбертни сахнага чакыр-

шауда чойреликни ачыкка-ла, тозюлк излегенин коймай, анга тынгылган хар кими да жогорине жол тапканын улуу ехтемлик бла айтканды. Москвавы Владимир Захаров, Перматов аны фондну таматасы, «За службу на Северном Кавказе» деген

Елена Ильясовна Альберт кыргызлайды

Сёзге сый берген кеси да сыйлыды

рек район Альбертни юбилей бардыргынына улуу ырызайлыгын билдиргенди. Тукузуларында художик жаш ишлеген суратны да юбилярга саугага бергенди.

Концерте кыташканды асламысы Альбертни жырларын айтканды. Газаланы Алим «Кырачайны Кырбаны» Байрамукъланы Владимир «Фатима» бла «Туркия», Байкуланы Солтан «Тюш-деген жырларын дагыда бир кер эшитиргенди. Улабашаны Азорга бла Асананы Кулиага да кыраучу бек жарык тобогенди. Зумакуланы Танияла уу, малкларпы кызыкчык ол Альберте этген назаму бек ариу окуганын айтты, ары келгенине тилектери бла аны кеси да кытарганды.

Альбертни кесине сөз бергендеринде, ол бу концертни кыраганылга, ары колгон-

турган эди. Ол «Атамы окулты», «Кырачайны Кырбаны» деген белгил жырларын, дагыда бир кыраучу напури этип да жырлаганды. Анга тансык болуп турган кыраучу, юбилейни биргесине жыралп, кыраучуганын тохтамганды.

Альбертни концертини ахырында айткан сөзүнө уу кыайсы поэт, жазуучу да сукланырча эди. Назму окуганылай, оларгаат жогорегинде тууган оюмларын Еден улу, эртден хазырлап турганына, кёлю көтөрүлүп, билдиргени ары келгенге. Сёзю, жыры багысынан билген малкларпыга ыспас этгенди.

Биринчи сөз болгонды дуняда дейди. Анга халкымы бу жанында бегирек сый бергенге кронгонди да, бу сыйгыгыны Аллах эсин тамасы. Улуу жорго болган гиче халкычыгы биригит - анга бир адам да ишекли болмасын. Бюгюн манга бу сыйны сыйлап болуп бергенсиз да, мен да сизге бас урама, - деп болгонды ол кесини назаму айтканын сөзю.

Концертен сора бир кыраучу адам Еденланы Альбертни сөзгө факултурга улуу сейир этгенлерин айтканды.

гяларнында, залдагыла берге туруп, аллага сый бергенди. Сора Черек району админстрациясы таматасы Темиржанлы Махти Альбертни жашуа, чыгармачылык жолуун колсондиген доклады эди. Анда жарыкчы болдурган жетишимдерин сагыяна, ол жангы жанр - шахар романсны башлаганды деп айтканын айтты. Сөзюно ахырында Махти, юбилярны кыска улагылап, мекендан ары да улуу жетишимле жетерине сыйгенин билдиргенди.

Зумакуланы Танияла юбилейни алгышайды.

КМР-ни Жазуучуларыны союзуун председатели Сазайланы Ахмет кырачанды халкыны келечилери бир бирге былай жарык юбилейге баралай калганларны жарыкканын, Еден улу бу байрамды Кырачатау да бардыргынына ырызайлыгын да айтканды. Жырчыга этген «Анан ююм - тау Кырачай» деген назаму суу да окутканды.

Заман газетин баш редактору Аталаны Жамал а Альберт, 80-чи жылдан башлап, кырачай-малклар халкыны милет сезими өсөрине улуу себептик этгенин тергеп, назамлары, жырлары бла да кооздогон күжүр кызыккладан тазаланарга болушканын да билдиргенди. Ол, биринчи бард болуп, хар чыгармачында жа-

майданын юбилейни көкөргө тегис болду. Аны биргесине сөзгө чыкканын Сумайланы Ахмет а Альбертти ю бийнесине бла поэт Зумакуланы Таниялга сыйлы саугага бергенди. Черек район Еденланы Альберти юбилейине тыглы хазырланганын белгилер көрдөди. Аны школлары да бир жанында кыламгандына бу байрамдан. Озган Малкларны 1-чи номерли школун директору Кырчаланы Халимат бла Бабуентни школ-интернатын директору Мокчаланы Локман да өвлөшкөндө. Малк-кырачанды келген Эрмистарын Жулдуз, Таниялы Альберте атаган назамун айтты, жырычы, ары жыйылганды да ыраза этгенди. Кырачатау админстрациясы бла ветеран организациясы таматалары Альбертге таулу бөркю, башкычыны, акк жамычыны саугага этгенди.

Эрмистарын Жулдуз назму айтканды.

Юбилей концерте Альберт дагыда Парламентни депутаты Унаныла Володимир бла Шёноглоду гунитарат университетни (СГУ) директору Атайыланы Алий да алгышканды. Малкларды Еденланы тукум да кырачандыларыны байрамына келген эдиди. Аланы атларындын өвлөшкөн Еденланы Магомат, ала Ма-жаргалмаган ишин этип, че-

леге, битеу Малкларга да ырызайлыгын билдиргенди. «Адам былай бир кюн ючюн туу болуп. Төптөм көктө жетди. Космоска учканды да чыга болмасын былай бийликке, мен бюгон жеткенча», - дегенди ол.

Жыры Малкларга эткен жырнын айтканында, зал өрге

ЮБИЛЕЙ

Улуу алим, ахшы педагог

Нанос Даулет Асиков көп жылды Пятигорскде жашайды, кырап фармацевт академияда ишлейди. Ол тарых имулуны доктордуу, профессордуу, жюзле бла адамды аны хайрындан алыга болганды, аланы араларында жаш кандидатла, чал башы докторла да бардыла. Даулет Асиков кеси уу менсунимди не болганын билмеген адекти, жарык адамдай калды. Быйыл анга 80 жыл тоганына да кырамай, келери тоз да жаш адамчыкчыла жыйтырайдыла, халинде да жашлыкка болуучу таптырылуусу, жорек көтөрүлүсү улук сакканында.

Даулет Асиков Красноярск крайны Упало району шапсугалы Улуу Пошук деген аупларында турганды. Улуу койордогсони, гичкеден окуна ишлерге койргенден, анысана кылуудан келгенина болушканды. Алга тууган элинде колхозда урунганды, арта, Красноярск педагогика институту турусу, кеси бошакан школда сабийлини окутуп турганды. Орта школун директору,

туулине амалларыны колсондогон көп жазма ишери бардыла. Аны илму эм педагогика ишине багза бие, белгил алим, профессор Булова Елена Арменковна болуу жаганды: «... ол сохталарын газга интеллигенттер халдал жорекчиликти, иш келлюлөгө, жууалыкчыгыга, озган замананын алимлерине бла илмуга сак болурга койргенди». Улуу алим, факултур педагог, ахшы койретичу артыкча Адыгегла, Кыбартай-Малкларга бла Кырарачай-Черкесте милет илму эм педагог кадрлары хазырлаууга улуу кыялын салганды. Мында бек магыналы жетишимле этгенди.

Даулет Асиков Красноярск крайны Упало району шапсугалы Улуу Пошук деген аупларында турганды. Улуу койордогсони, гичкеден окуна ишлерге койргенден, анысана кылуудан келгенина болушканды. Алга тууган элинде колхозда урунганды, арта, Красноярск педагогика институту турусу, кеси бошакан школда сабийлини окутуп турганды. Орта школун директору,

району таматасы болгонды, партия куллукулда да ишлегенди. Аны илму жолу жашуу кыяланган 60-чы жылда башланганды. Аспирантураны бошоп, кандидат диссертациясын жетишимли кыруулаганды, анга тууган элине докторла да болгонды, анга профессор деген алим ат да атылганды. Даулет Асиковчун орус-казак эм нилел калганы, жамануу экономика жашаууну, адип-кыялыгыны, илму тин-

Жетишшини жылда, имулуны жаш кандидаты болган заманында, манга Даулет асиков Кыбартай-Малклар кырап университетте диссертацияны кыруулаганы бла советинде ишлерге тошгонди. Ол заманда окуна белгил алим турган имулуны доктор эди. Аны халкымын жаш адамгагы эттен насийат оздерип бир да унутмайла. Ма бюгонюкюда да, отуа жыл

озгандан сора, биз профессор Нанос бла бирге отурабыз, алай эди уу Пятигорскке кырап технология университетини доктор диссертацияны кыруулаганы бла советинде. Жыл саны жетегенине да кырамай, алгаччача, тирди. Аны советте олешгени уу кыскалыкты, шатыктыгы, магыналыгы бла сейир этгенди. Бизни арабызда ол улуу жашуу, билим сынуу да болганылыкка, ошондо фатуулыкты, башкага акыл койретирге жорекчилик жокканды. Университетини президент, диссертация советин председатели академик Казиев Виктор Алексеевич да аны бла дайым да кенгешти турганы бошдан тойлоду.

Бюгонюкюда Даулет Асиковчун сохтары, аны бла не тюрке иш бла да байланы болган хар адам да анга улуу ыспас этедиле, жорек ырызайлыктарын билдирди: «Кеп жылына жаша, насылып бол, багалы устазбыз!» - дейди.

ЗУМАКУЛЛАНЫ Борис, тарых имулуны доктору, профессор.

ОЛИМПИАДА

Тамашага Кыладыргандыла

Май районда биринчи номерли гимназияда школга борырга жыл салыры жеткенгени араларында интеллектуал олимпиада бардырганды.

Анга экишер сабийден кыруалган тогуз команда кыташкандыла. Бу иш Кыбартай-Малкларны Россейге кеси ырызайлыгы бла кыруулганыны 450-жылдыгына хораланганды. Эршинулене кыруагыны баш муратлары школга тери билден берген учуредидиланы сабийлини школга хазырлауу кетюрю даражаларына жетюрю болгонды.

Сабийле биринчи таксийкылдандан окуна ити билмелери болгандынын керюзгөтгөндиле. Ала тюрю-тюрю айтмалыны уста кырап, задачаланы этин, соруулагы жууана берип, жырлап, тентесп, школда окургы хазыр болганынын керюзгөтгөндиле. Олимпиадада хоралганы беш кызыкчыгыга бла юу жашчыкчыга эске кылаыра сауытала берилгенди.

Бу эршинулене Май районун билим беруу управленясы хазырлаганыны.

Ирина ОСЕТРОВА.

Фольклор

Байроу бла Баттай

Ахыры. Алы 96-чы номерда.

Жыгышышу

Сандырашын бошгандан сора, аркын атылап, токмакты сызышып, кыздыру ойнайшп эршигенди. Ызы бла жыгышышу башланганды. Ол затла барысы да койчуну сынар ючюн этилгенин анылап:

- Мени атым Байроу, бюгонне тери сиз аны да билмегенсиз. Энди уу бек басылууу гө жедилеризден бири чыкканы да, аны бла бие ючкырауучу санашайсы, - дегени айтты, эки билген да эрге кыраыр ортага чыгып оюленди.

- Анысы бергени текен, аркан атып озуу, токмакканы шипаргандан нарк, кыздыручу уу кылдандан туру, кезкермеге учурду Кырап туругу, тутушу да ол жыкмыса! - дегене аны билек бек-сомилерине кырап, сукланылды.

Танг кесек оюлуп, Байроу арлактыра-берлактыра текний турганылай, узун сапны, кык жарылганы киби, керти гө жедиле айланп айтты Эсен. Алай болса, бергенде бил, бел, акк деп кырагыр бергенде, не да этип, сыртны жегертир берге керекти, - деди Байроу. Аны сөзю кылап, аны сөзю кылап, аны сөзю кылап.

Башландан нарт сынашуу, алай ким биледи, ба-зынманган ортага чыкмаучу, - деген биреу сөзю да айтып бошганычы, чындарын чыккандан боз киби, Байроу деуюну кылагында суурулуп чыгып, артын алына айландырып, аны белбууздан кыташты туруп, он агысы бла иминден чалып, арха, он жанына, кеси кыраты атып жиберди. Улуу адимла жыгышкандан, кергени эсонден кеткес киби, бирине эрилю, бирине уу махтауу халда кырачара болуучу да, деу, тунук тауушту этип, сырткандан тапсы тошгонди.

- Тейри шагды, тура алай жыгышып каларын а оюмдун! - дегене көп эди.

Алай, ийнандырамын, ол кон анга алайда этилген манту Байроун адамлыгын, кишигилин да аманга кетюрюп, ишингизгасылыктыгы андан ары тас этеди.

Тере алайды: бир тойошмай, жагалашмай, чынты шу өлкүлү жери тапмаучу. Байроу бла деу кызыкчылыкшандан ити кесек заманы турганды: «Арабий, была саумдууда!» - деген, дуния шох керюндю. «Байроу Акер башчы Байроу!» - деген ауа а арда чыгып, дунияны тегиди.

леширликери келип, тозлокчоно кырап алышып, кесек заманы тууду. Кыуан алайды.

- Бу дуняда Байроун хорларык нарт Ерокемеден башка адам болмасын. Аны уу арты да дуниян алык келесин? - деп, ойнайрак болса да, келери бла айткандан сора, жыгышышу да чыкмадыла, ан оюну бошганынан сапман, Байроу аскер башчы болганына ырызайшып билдиргенди.

Итем (алай бла) кочло асыл болганысы, Баттайны оюлган билгилни агысы оюно салып, кырауузууга он берген, ахшыны, аманды да жерлерине салгып, поз оюну жолуура арта тургануу Байроуга арманла жарырууларн айттыра келе, андан болушук да табарга болууну кере, бирден бирге хазыр айта тергенди. «Нанос, хазыр айта эчидеби жет табарла!» - деп, аны ушана эдиле.

Мусос

-Тобо хамы, он Байроу кырап имден эшиткенсиз? Алар мат затды да бу-деп сейирсунгеними буюрмай сордум.

- Оразаланы Атасы Габола Ойюканыны мусосун эшитип айтып каларында, Габола бла Мусос, таулары бир айданы, тентиккеринден сора да, жууклык жорюлуп болганыла. Мусос, малчы, ырыксыны да жорюктө бергени, алгаччача, аны бел бууруура адам: «Жырландан агачка тонгу онгуду», - деген сызык кеткенди да, аны анылапты койлоим, ансы он анылапты харарын тоу билмей тынчканын кылап жаздыла.

Таулада айлана кеткени, бир жерге бегитилми, не эрге, не эшиге атыламай калгандыны Мусос. Ашы, суу да тауулулут, этин амалын билмей, сагышып, байран болуп, жуулап кылады да, тошондо юсуне кырап турган кыруу керюп, унады. Кырчарын окуна эргеп болуп. Керти да, кыш, бир жанында чөгүп, эрге кырап, кырачарлайды. Мусос да кырачарды эрге. Кырааса уу, башындан эшиге салыпты кырап кырап арканын эсдейди. Кючю, кырауу да кыруу, ан, онсулуук жегип турган марадуу, белин кыта кысып, кырачар кырапты, эки таш кертемени да ашап, куш керюзгөткөн жипден туруп, эрге чыгады. «Кеп кыныкыныктын бир тынчы», - деп да аны ючюн айтканды. «Эрте келген, кен келген Мусос», - деп, бзынлыкты лагырада этгенде, кеси сынаган кыныкыныкыны биреуге тереп айтканды. Мусоса ийнанмагандыла.

Ити, ашы ушганды, улуу акк бла бир бозаны тарканды да: «Сююсиги ийнаныгы, алай тойошсеуа, менча кыялыналыгы. Кесим этенин айтканым», - деп, кетип башлаганды: «Сени этегиндеги уунакысыны. Бизни ара-гура этип турмагына, алай айтп кыял саңгидай!» - дегенди тынгылганды. «Бийин айтканы, кыялтыр болса да, тозге санайлыр», - деп андан айтылды.

Бекки

Жырында, бир аз тынчаймын, кылоп. Беккини жазып кызын Кызимни жашуулары сарт ындан сордум. Кыялыгыр

ан эсем, Аллах кечсин. Чартайты, улуу сапны адам болуп бергенди. Сабир болуу оюну, лакдырасы бла ныгышын кендингер Жа шар уу тапкы сапны башлаша, чабырлыкны ийлер болганыны, тохтатмай, халган да айта болганды. Алай кишиле кеп жашамаучула, терт жыйырмадан артыгыруурак, буюр сорген эсе да, бек норю буюмлар кеткенди. Бекки хажы мектеп халы сыйлы кергенди. Аны ат оймалганына бузганыны туушдурганына кырауга Холадан, Усурдан, Бзынгандан да келип, харак, хорлаган бууганы уу багысына эки кере көп берсе эдиле. Алтаны, кырачарны койргети да сатынуу этип Бекки. Беккини экинчи хажы тындындан жазы Кызим хажы бла мектепчи эди. Аны бир агыны мемтик болганылыкча, он агыны да чыккычы этип чабып, Шыкыда аны койргети болмаучу эди. Бир кыруу бла ол урганына, салтаны эки коплары бла да ураламуу эдиле.

Менчолары кыноккы сойгон, барычанын жорюлган тукум эди. Эсимденди. Биринчи Локман хажы, Жаңгаразаны Ахын хажы, Хуминалы Алий хажы, Улаш хажы, атын унутп турама, айдан бир келип, бирге намаз этип, кыяп айтты кетичю эдиле.

Оразай ачырчи кыялп кийи эди? Аны юсөөндөн мен көп салькын аны беймиз, - деп, аны юсөөндөн айтырчын тилемди. Тейри арады, ол бизни бла тентши болуп эди. Кесинден хажыны кыташында да сөзү берип, өзб кесине жетсе уу, кысхарак, татышп айтчуусун унутмагына. Ушашты кийингени кишени кылакта моргулдуу чекени, бийи башкы чурчурлары, ойдагылай беркюу бла аны алай эслегениме. Мен сөз арканын жеркузотуу, барысындан да таматарак. Каркаланы Кыдын хажы керюнес, мажарууларкы, озгуюруларк ол эди. Беккинен да беккерек, нарт киби, алай киши бюгон да көб турмады.

Оразай улуу Тебо бла ушак эте, бата турган жазгы конно салькын аны бетиме урганды, токсан атылыктыгы кукурчалып кишини жарык келерине кырап: «Арабий, бу адамны мен экинчи-ючюндо мен сөз арканын жеркузотуу, суюк сурмадым.

- Мен саңа атларын санап берген кишиме ма ол сыртдан аупу келуучю эдиле. - деп, Малклар бла Бзынганы арасындагы арканын жеркузотуу, сордук эсеми билгенча.

-Ашкын оюну, таш сферкт, мингэн ат, арий аны, бекметлий ой да, халкы бла бирге сакланырыкчыдыла да, аланы Аллах саккылашы, - деген Тебоу бу азыркы кон сөзю улуу харуу бла жазып, мен ол аплекли журдтан келе, ызыма Бурулу кыраам, аны жипмасыраган кыял келгенин эследим. «Этилада, өзале бла бирге актыр, эсе да саккылы болура, - дедим кесим кесиме. Кыял киби, бекким эши этип Тебо...»

ТАМЫРЗАЛАНДЫХАТ, жазуучу.

Teatr

«Бийнегер» тарых борчун толтурганды

Январь айда Куулийаны Кыайсын аглы Малклар кырап оюмо театры сахнасында Төппөланы Алинни «Бийнегер» деген пьесасына көре спектакль салынганы эди. Аны премьерасы театры 70-жылыгына аталганды. Ол себептен спектакль кырауорго, аны бла бирге уу ол байрамны белгилерге кырауучулары саңында сыйлы кыноккалоу болгонды.

биге Бийнегер?» деген соруучу салады. Статъяны автору пьесаны юсөөндөн айтып, аны сюжет мурдооруда салынган суратлау чойреликни кырауусулугун да белгилейди. «Пьесада баш жигити ким бла, не бла чойрелиги болганы ахырында терти ачыкканымайд», - деп жазады Асият.

Болсада жангы кыраучууну көз кырамын жангы кыраучуула ажажырырга да, келгени театры бозасындан атларга а итинуюулар «уюрга» да болуп. Кемчилюк бла бирге көзю кууандырган шартланы кырауучуга анык болган заттаны айтырга борчулду хар

инсанд да. Мен да ол себептен бу спектакль бла байланы, аны премьерасына кырап, оюмуу айтырга оюеме. Мени ахылымын көрү, «Бийнегер» мурдоорун кырауу чойрелик угай, бир кырауум чойрелик кыраууды. Спектакльда баш чойрелик - Бийнегерни ич чойрелиги - сахна оюнуу баш сюжет ызады.

Баш жигит эки тиширчуну - Бабуну бла Апастаны Мөлекхон деген кызыны аралауу сыйлык сизими бла тохтамшайды. Быйлайда классиканы терлеринде жорюгон сыйлыкчю койчюкчюу кыраууды. Аны юсоу бла уу, терен сагышынгананды, жер жашууу бла көк жашууу

араларында чойреликни бөлүмүгү да турду. Бабун жер адамы эсе, Мөлекхон а башка, тауруха ушаган дунияны келечисиди.

Адамны кыраарында тобогени чойрелик угай, бир кырауум чойрелик кыраууды. Спектакльда баш чойрелик - Бийнегерни ич чойрелиги - сахна оюнуу баш сюжет ызады. Баш жигит эки тиширчуну - Бабуну бла Апастаны Мөлекхон деген кызыны аралауу сыйлык сизими бла тохтамшайды. Быйлайда классиканы терлеринде жорюгон сыйлыкчю койчюкчюу кыраууды. Аны юсоу бла уу, терен сагышынгананды, жер жашууу бла көк жашууу

Кыоркылыкчыны хорлап, мурты толмаган улуу жаш ахылына алай сөкөрдө: ой бийнеси Бабуну терен сыйлыкчюу Бийнегерге аны ахымлы кыраарында ахыр атлам эткен, ахалны бетине жигича кыраарга кон-кырауу берди. Сахна оюнуу ахыр сураты кырауучуну көз жашууларына кыраууду, аны келене жетеди. Ахалга сахнада жигиттени сыфталарын, сыйлыкчюу сизими конуч жерге кертик бла ачыккылагында.

Сахнада айтылган эрттеги халкы жерле, кыргозтоптон мажосо эдиле, чамла, тентепте, была барысы да спектакльни байкылауулардыла, озган өмүрөнде халкыны жашауун керти ачыккыларга себептик этидиле, озган конуени бюгонлюкө жууккылаштырадыла. Белгилни хоргозап Куулийаны Мусос турсоуенин буюруу заманга бек тап келдиридип салганды. Бу маганда «Бийнегер» спектакль кесини тарых борчун толтурганды дерады.

САРАШАПЛАНЫ Аяна, Филология имулуны кандидаты.

Басма

Тилни жоруктарына таянып

Халкы аралы Тюрк академиясы академиги, КЭМР-ни илмууну сыйлаа кылуучусу, филология илмууна доктору, профессор, 150 илму эм дөрс-методикалы ишени эстафору, белгилли тюркчүлүк... Ма алл керекти эди Ахматланы Хасимини жашы Ибрагим (1938-1998 ж.ж.). Кварачай-малкыр тилини тинтүү бийик даражага көтөргөндө, аны тилини маанасын чексиз алуу болганын жашоону, иши биде кёрөгөнү. Аны шактык этеди кеп болмай «Элбрус» китап басмада Ахмат улуну «Вопросы теории словосочетания и предложения в тюркских языках» деген аты бла чыккыган китабы да.

Б У китапка Ахматланы Ибрагимини сайлама статьялары киргендиге. Сөзсүз, аны жазган иштери барды да бир-эки китапка сайымалыктык берилгенде. Аны биринчи бөлүмүндө кварачай-малкыр тилини тинтүүгө аталган статьялары орус тилде басмаландыла, экинчиси у асылманды малкыр тилдерди. Бюгөнүгө аны тилбизини биринчи жолу тилде бла байлыгына да колго эле бла кёрөгөздү. Сөзсүз, бу китап бек алгы аны тил бла жорешкен специалистге, илму ишчилеге, вузланы преподавательлерине, аспиранттарга, усталарга да керекти эм кайрылды. Алай милдетини белгилу, журметли эм тануу адымын юсюндөн билгирге суйгенде да мааналы китапды.

Болсада Ахмат улуну бу китаптын экинчи бөлүмү уа дотыгыраакта суйриди. Мында, тили илму жагы бла тинтүү хуனர்н кайрылана, аны «Балкарские топонимические названия предгорной зоны Кабардино-Балкарии» деген статьясыну улуу тарых маанасы барды. Окуучуну көй сөйрүзгө ачкырады. Сөзсүз, аны тинтүүгө адымын бу иш. Сөзсүз, Абулгет, Ашугер, Барамта (Аны Волыный Аулугу аны торлендиргендиге аты), Хасания, Баханс (Бахан) Нальчик, Кенже, Чегем, Личинская, Черек, Ляйкой, Куба-Таба, Лескен, Ксабар

часто доходит до абсурда (см. Асланурова, 1991). Это вредно, поэтому показ происхождения топонимических названий отдельных регионов республики при нынешней ситуации действительно имеет большое значение» - деп жазды Ахматланы Ибрагим жер аныгылачуланы жазардан алга. Жерлени атларын торлендиргенликте, аны атларын т арындан жок этерге уа, кырыргыра кишини да кыолундан келлик тойойдо деп бошайды автор сөзүн.

А ни аты совет торпологияда белгилли, даражалы да. Ол кварачай-малкыр тилини аныгылау сөлзгөнү жарашдырууга да башчылык этгенди (3 томдуу да), торпологияны халкыла арыла конференцияларга тире кыатышып, алада трийли докладда да этгенди. Аны тилини лексикографиясы айынууу улуу кыйын салгында. Кеп илму ишлерин мында, ара шахарда чыккыган «Советская тюркология» журнелеринде да басмаланды. Ашы солталар да аны ашы бла ишлейдиге.

Ахмат улуну юсюндөн китапны ал сөзгөндө филология илмууна докторлары Улакъланы Махти бла Кетенчиланы Мусса да бек толугу эм тынгыла жазарды. Койнуу салгындан борчуну Ибрагим кыады иштенгенде да айлысы торпуганын да тийишсизлик белгилегиде ала. Тире, хайырлы ишленгенди Ахматланы айткылык, асыл жашлары. Бу китабы да аны шагатылык этеди хар таулууну оюоронго сыйлаа китаптан санында болурга тийишиди ол. БИТТИРЛАНЫ Аминат

ХАШ УСТАЗ

Буга сагатада окутууну, койретууну, «Билим берүү» деген миллет проектин юсюндөн да кеп айтадыла. Кашатануу орта школуну усталары да бу иштери кыатышдыла.

Маниаланы Аминат - жаш устаз, керти шүбх, не заманда да сабыгге болушурга хазырды. Ол географиядан окутады. Аны бла биз дунияны торло-торло жөрөринге, ариуулуклары жер жоюне белгилли болгон мойнушери не да жолочулукка гь атланбды. Ол мени богон ушак нөгөримди.

Аминат Мусзарфавона, географияда биз не сейир зат тапкан эдигиз, аны кесилгизге иш усталыкка сайларча? - Географиядан окутуурусма деп, окутуугу кире туруп кесми да билим эди.

Окьюучула бла бирге мен да сейирсинеме

Школада суйген эте эдим, алай арта, кыйрай бургарык билим туркунмалай, жангы факультет ачылганын айтадыла. Бу предмедтен специалистербиз жетишмегенин, ишни да кыйналай табаргымыз эге ала, келгенме. - Жюрок таплынуусуз устаз болалыкмызды адаа? - Мен школда ишленгенди алты жыл болады. Бек суюме сабийлени. Жюрок таплынуусуз школга келип, окуткан алты болуп, кеп салмай, кыалай-алай да болсунла окуучула манга хаккымы тейлесине аныс деген мурад бла ишлерге, сабийлени дуньяга сейирлени тунчкы-дурруга жарамайды. Бир кезинде ишени усталга жыйынуу кабинетибизде: «Устаз кеси окутуун тохтаста, ол усталыгынын да тас этеди!» деген плакат тагылып турганда. Мен ол сөзлени бек туюс санайма. - Сиз энци суйген классыгыз а бармыды? - Угай. Ким биледи, бир бирде болганча да кёрнө-

ди, алай ол клас кетип, ашаксы келсе, аны да алай суйгенинми аныглайма. Айырмалы классым а жокуду. Дерсге хакы болуп, жангы затлаа билгирге итинип келген сабийлени керем, ма ол заманда кесими насылтык сунама.

Дерсгериз сейир болура кыалай амаланы хайырлансыз? - Буга сагата ишлерге эримеэс устаз, дерслени не кзадар сейир этер онгла табаргыды. Кёрнөмдө пособилла, шындоюлго техника амаланы, музыка чыгармаланы да хайырлана, инттергеривани дерске куандары онгла кепдоле. Андан сора да, дерслерими лекция, семинар, практика халда кууурагы корушме. Экскурсияла, походдала жорой, кеп торлоу затлава

окуучулану биргелерине кыалай сейирсинеме. Ма ол заманда, ишмден зауук-лук табала. - Келе турган жангы окуу жылга уа кыалай муратарлыксы бардыла? - Керсин айтачна, альпак улуу умулла, мурадла этерча сыйлаула деп айтаймай. Бир ауук замандан усталаны араларында бардырылган конкурсларга кыатыша башларма деп турама. Кеп болмай ачык дерсиме районлик сабийлерден усталга, билим берүү упраленин келечектери да келген эдиле. Дерсге бюсюрет, «Жылны устазы 2007» деген конкурсула кыатышырмы да тилген эдиле. Альпак кеси билими сыйнарга не бек суйемсе да, алай конкурсларга кыатышырга уа таузалмак келе. Болсада таукалык келир деп ишанам.

ДАВУТПАНЫ ЖАМИЕВ

Юбилейге аталган кыууанч

Жыйры аптанын майда Абхазия майдада кыууанч кыууанч Россияе кошулганын 180-жылгына аталган улуу байрам болукду. Аны Стрейшылланы советини жамуат организациы бардырады.

Байрамны жаш тило программасы ючюн Москвадагы Шендою гуманитар академияны аспиранты, Север Кавказ жаш тило биригуноу председатели, «Беш Тау эл» малкыр жаш тило организацинн таматасын заместители Кыйгырмазланы Арсен жууулагыла. Ол айтанга кере, шабат юн бардырылык кыууанч кыатышырга РСО-Аланиян да бла Кварачайдан делегация келликдиле. Арей хар битумалкыр элге да чакыр ырадыла. Маиданда алай хар бирини кесими жери болукду. Юбилей байрамны кечкерице автопробод да өтөрдиги, спорт эришмиле, торло-торлю

кёрмочле куууалыкыдыла. Кварачай жыйлау оюндери сагатада жаш факультет конфертиери бла башланарыкты. Андан сора уа, белгилли артистербизини кыатышулары бла улуу жыр бла той байрам болукду. - Бу юн халкыны Россияе кошулганын юбилейин белгилеуу сыйлауу - миллетбиз кесими керти тарыхын унутмай эде тутара этюдю. Ара келлик хар адамга да биз жорек ырадылык бла тюркирик-биз дегени ушакгыбыз ачкында Кыйгырмазланы Арсен.

ТАПКАСХАНЛАНЫ АМИНАТ

Бенефисле Зарифни эшитирге суйгенде

Россия Федерацияны сыйлы артисти Бахынданы Зариф кей жылыны кесими жырлары, сахнада ойнаган роллары бла да кыууанчуу кыууандыргы-анлай келеди.

26-чы майда Кзылуйланы Кыясын атыл малкыр кылар драма театра аны бенефис болукду. Сиз анда Зарифни белгилли жырларын эшитиркиз, ол кыатышкан оюналдан юзюклене кёрлюксоз. Концерт 18 сагат 30 минута башланарыкты. Сорруу болган бу телефон бла селлешин: 47-54-41. Хош келгиз!

Жырыны, теусеую ингири

Музыка театр кесими аруу ауазлы жырчылары бла белгилли. Аладан бири Лариса Коменкуду.

25-чы майда аны «Я пригласил хочу на танец Васю» дегени бенефис болукду. Концерте театры солисттери да кыатышырыктыла. Ол 19 сагатада башланарыкты. Сорруу болган бу телефон бла селлешин: 47-54-08; 77-42-02.

Концерт «Эрирей» чаккырады

1-чы июнда Профсоюзланы юйонде «Эрирей» халкжырчы кыууанчу 30 жылгына жораланган концерт болукду. Анга айтылык жырчыла Бешпайланы Сергей, Таукеяны Галима, Газаланы Алим, «Таулан», Кзыл-адала да «Салам», «Алания», «Юккенен» ансамбльле кыатышырыктыла.

Хош келгиз «Эрирейни» байрам ингирице. Концерт 18.30 сагатада башланарыкты. Сорруулары болганча бла селлешин: 47-71-42.

Фестиваль Байрак орнатхандыла

Байрак орнатхандыла

Кыбарты-Малкыраны аруу жөрлеринден бири - Терскюлда «Альброт» деген ат бла Восток единокборстоладан экинчи фестивал болганды.

Быыл анда Россияни он бир регионунда 70 спортчу кыатышкыла эм Голландия, Украинада бла Белоруссиядан да кыоакыла келгендиле. Фестивальда спортчула кёкусунлай-карата, тажкю-ло, айкы-ло, шуола, шотокан-карата, ушу стилде усталыккыларн кёрноткендиле. Спорт теи-

сеуени усталары да кесирин хунерленин ачыккалагы-андыла.

Биринчи кон фестивалга кыатышкыла Минги тауну этенге баргылаыла. Анда, Кавказны куруулаган жертемеге гюлле салып, елгенени хурметлерине бир минуту шашадыла.

ЖАВОЛАНЫ Акинта.

Контроль кючленгенди

Россияни МВД-сыны жолда жорюнуо кыоркууусузугуу департаментини «Автомобиль» оператив-профилоктика операцияны юсюндөн кёрнотуою тийишлиликке аны биринчи кезинде Бизни республикада 21-чы майдан 3-чю июньга дери бардырырга оюу этилгенди.

Аны кезинде КЭМР-ни Госавтонадзор упралениы Кыбарты-Малкыраны Минтрасы бла бирге автопробод предпритиячланы ишлерин тинтүү башланганды. Бюгюнюкде жолда жорюнуо кыоркууусузугун жалчытар мурадта автобус маршрутла да жолланы эм темир жол перевездени халлары тинтиледи.

Жол-патруль службаны станционер постлардына он патрульлик этген маршрутла пассажирлени жорютен автопрободу ишине контрольлук этуу кючленгенди, автобусланы водителери жолда жорюнуо кыоркууусузугун жалчытууда борчларын кыалай толтурганларына айырып эс бурулады.

Дагында белгал шаартны белгилерчанды. Квартапны ичинде жолда жорюнуо жорукларына беш, жылы ичинде уа сегиге кере бузуклык этген водителери пассажирлени жорютуу жагы бла шаарт комиссияны оюнуу бла маршрутла ишлеринден эркин этиледи.

КЭМР-ни МВД-сыны ГИБДД-сы.

ФУТБОЛ

Спорткычланы кыралы жыйымдык чаккырадыла

Нальчык «Спартак» полуационисти Виктор Файзулин бла нападациоси Юрий Роденков Россияны жаш тило жыйымдык командасына чаккыраганды. Ол июнь айны биринчи кючлериде эки шүбхүлк матч бардырыктыла. Жаш футболочула 29-чю июлда Москва шахары тире-сенде Россия жыйылкы башларыктыла.

Ала 2-чы июнда Превеш шахарда споклава бла ойнаркыдыла. Экинчи матчта, 6-чы июлда атынагы совет республикадан бири жыйымдык командасы бла тобеширкидиле. Анга энтта да бир

«Ибрагим, тау-лыжа сезон, мен аныгылашкан болсам, аны кыалай өтгенин айтагызы эди. - Хау, сезон бошлаганды, болсада бир-бирле кзар көргөн жерлеринде алыкча учурга корошуде. Кыууанч умулыны келуверу уа апрель айны ортасында окуна тохтаган эди. Ол заманга биз тюрк фирмалада бла этген кел-

Операция

Нальчык «Спартак» полуационисти Виктор Файзулин бла нападациоси Юрий Роденков Россияны жаш тило жыйымдык командасына чаккыраганды. Ол июнь айны биринчи кючлериде эки шүбхүлк матч бардырыктыла. Жаш футболочула 29-чю июлда Москва шахары тире-сенде Россия жыйылкы башларыктыла.

Ала 2-чы июнда Превеш шахарда споклава бла ойнаркыдыла. Экинчи матчта, 6-чы июлда атынагы совет республикадан бири жыйымдык командасы бла тобеширкидиле. Анга энтта да бир

«Ибрагим, тау-лыжа сезон, мен аныгылашкан болсам, аны кыалай өтгенин айтагызы эди. - Хау, сезон бошлаганды, болсада бир-бирле кзар көргөн жерлеринде алыкча учурга корошуде. Кыууанч умулыны келуверу уа апрель айны ортасында окуна тохтаган эди. Ол заманга биз тюрк фирмалада бла этген кел-

«Ибрагим, тау-лыжа сезон, мен аныгылашкан болсам, аны кыалай өтгенин айтагызы эди. - Хау, сезон бошлаганды, болсада бир-бирле кзар көргөн жерлеринде алыкча учурга корошуде. Кыууанч умулыны келуверу уа апрель айны ортасында окуна тохтаган эди. Ол заманга биз тюрк фирмалада бла этген кел-

Жангы маршрутла ачылыккыдыла

лишмилербизини толтуруп бошайбы. Быыл алып караганды, итолга кыууандырадыла. Кыарны былыр ноярды окуна жауганын бизге иги болганды. Солугуанга айтангыла кыаб, сарын, аш-шу да алгындан эсе итдиле. Канатка жолда да азырак саккарга тошеди.

«Ол, баям, жангы канатка ызы ишлеп тебирегени бла баймалы болур? - Аны да белгилерчанды. Болсада ол сезонуну ишлемегенди. Алай кёрюмдө уа солугуанлы ведомстволу эки канатка жолга да бирча тенг кюшгенимбиз бла баймалыды. Дагында быыл ала эртенгиле сагат жеткен ишлеп башлай эдиле. Кюнге эки минг бла жарым чаккы адымны өрге чыгарга эдиле. Бирле бек өрге барырга суйгениликте,

«Энди уа жай кезиге хазырылгызыны юсюндөн айтсагызы эди. - Хазырлануу алай эртте башлангандыла, алай хау болуула бир кесек чырмау этиле. Сау жылы тохтауу шедюне «Чегет» эм «Иткюл» пансионатларыга тап халдадыла. Аларга жалаанда

гиче косметика ремонт этерге керек болуктыла. «Ындирчак» болум бир кесек осларыкты. Андагы ойюкленени жылырак этерге керек болуктыла. Ол жумушланы жай айлава бошарбы деп турбайды.

«Арт жылдачна, быыл да бизге солугу асламында кеси республикабызны шахарларында бла районларында жашаган сабийле келлик болура? - Хау. Болсада Юг федералны округуну республикаларын да бла Кзылмукьядан келликдиле. Ол быыл сауукчулу солуну кууурау жагы бла тендер кытындан.

«Абадан туристле уа болушкундуура? - Ангыну улуну предпритиячлала ишленгенге профсоюз путивкала бериле эдиле. Бек кыуанчп келуочилери

УЧРЕДИТЕЛЬ: Кыбарты-Малкыр Республикасы Парламентини да Правительство

<p>Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал</p> <p>РЕДАКЦИЯ: АЛИКАЛЫНЫ Владимир, АППАЛАНЫ Музафар (баш редактору заместители), БЕШПАЙЛАНЫ Мутали (баш редактору заместители), БИТТИРЛАНЫ Ахмат, КУЛБАЙЛАНЫ Алай, ТЕКУЗЛАНЫ Хау, ТОКУМАЛАНЫ Хасият, ТОКШУЛАНЫ Борис (жауапды секретар).</p>	<p>ТЕЛЕФОНА: Редактору президияны - 42-63-61. Баш редактору заместители - 42-38-21, 42-26-22. Жауапды секретаря - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Кореكتورя - 42-63-52.</p> <p>РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ: Жамауат-политика жашууу бөлүмү - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бөлүмү - 42-66-72. Култураны бөлүмү - 42-68-72. Социалны политика жашууу бөлүмү - 42-66-76, 42-67-59. Житималыкка бла спортуу бөлүмү - 47-26-39, 42-66-71. Писемланы,рекламаны бизирдилерин бөлүмү - 42-37-34. Тимангаланы бөлүмү - 47-31-28. Бухгалтерия - 42-66-72. Оператору - 47-26-28, 42-39-65.</p>	<p>Редакция авторла бла кыагыт жорютмейди. Кюл жамаалыга рецензия этимизди эм ала артка кылатырмалыдыла.</p> <p>Газете басмаланын материалда айтылган оюмда редакцияны оюму бла кесимгеэ болуктудыла. Алада айтылган хар зат ючюн, Россия Федерацияны басма юсюндөн Законунда тийишлиликте, материалды авторлары кесери жууушылдыла.</p> <p>Редакция авторлардан 400 гектегизден (машичка бла жазылган 5-6 бет) келип азымды.</p> <p>Газет Басманы эм асылмагы информацияны эркинликтери кыорууу жагы бла Кыбарты-Малкыр регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрация этилгенди.</p> <p>Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532</p>	<p>Газетни басмагыта КЭМР-ни Култура министрствосуну компьютер службасы хазыр эткенди.</p> <p>Газет 1905 жылда Россияда атам республикалы полиграфкомбинда басмаланылган. Нальчик шахар. Лени аты проспект, 33.</p> <p>Газетини ислерине тауулары ючюн КЭМР-ни почта сыйлымы федералны Управлениы жууулары. Телефонда: 44-06-51, 49-71-59</p> <p>Газетини роиннагы сыйгуу ючюн КЭМР-ни «Роспечать» акционер общество жууулары. Телефон: 42-69-34</p> <p>Номерге графике кёре 19 сагатада кюп салындангы 20.00 сагатада кюп салындангы</p> <p>ГАЗЕТИНИНОМЕРИ ЧЫГАРГАЛАНЫ: Сараккуланы Асият - декорун редактору; Кетенчиланы Улфия - жууулы секретарны заместители; Ахматланы Шахида, Алийланы Кулина, Эзеланы Лида - корректорла.</p> <p>360000, Нальчик шахар, Лени аты проспект, 5 Тиражы 3750 экз. Заказ № 1507</p>
---	---	--	---